

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ

Въведение

Грамотността е фундаментална за човешкото развитие. Тя позволява на хората да изживеят пълноценно своя живот и да допринесат за обогатяването на общностите, в които живеят. Грамотността според нашето разбиране е способността да четеш и да пишеш така, че това да позволява ефективно използване и разбиране чрез писмено общуване във всички медии (печатни и електронни), вкл. цифрово.

Грамотността е основна предпоставка за всички форми на учене. В обществата на 21-ви век, основани на знанието, с бързото разпространение на нови технологии и в непрекъснато променяща се работна среда, ограмотяването не се ограничава вече възрастово /в детството или юношеството/, а трябва да се признае за необходимост и изискване за цял живот.

Предизвикателства пред грамотността в Европа

В Европа всеки пети от 15-годишните младежи и близо 55 млн. възрастни са без базова грамотност. Това не само усложнява за тях намирането на работа, но и увеличава риска от бедност и социално изключване, ограничава възможностите им за достъп до култура, за гражданско участие, за учене през целия живот и за личностно израстване.

Европейската комисия установява известно подобряване на грамотността през последните 10 години, но въпреки това с помощта на положително въздействие може да се постигне промяна. Тази декларация показва, че с подходяща подкрепа децата и младите хора биха могли да развият много добри умения, а възрастните – да подобрят своите и да заемат полагащото им се място в обществото.

Право на европейските граждани на базова грамотност

Всеки европейски гражданин има право да придобие грамотност. Държавите-членки на ЕС следва да осигурят за всички граждани – независимо от тяхната възраст, социално положение, религия, етническа принадлежност и пол, необходимите ресурси и възможности да развият достатъчно и устойчиво своята грамотност така, че да могат ефективно да разбират и да използват писмена комуникация в печатните и цифрови медии.

11 условия за внедряване на това основно право на грамотност в практиката:

1. Децата да бъдат насърчавани да се ограмотяват вкъщи.

2. Родителите да получават подкрепа за подпомагане на ограмотяването на своите деца.

3. В детските градини и подготвителните предучилищни групи, където това е възможно - да полагат грижи за детското езиково развитие и ранното ограмотяване на децата.

4. Висококачественото ограмотяване на деца, юноши и възрастни да се смята за основен ангажимент на всички образователни институции.

5. Всички учители да получават ефективно базово образование и професионална квалификация в сферата на ограмотяването, за да бъдат добре подготвени за високите изисквания към тях.

6. Цифровата компетентност да се популяризира сред всички възрастови групи.

7. Четенето за удоволствие активно да се насърчава.

8. Библиотеките да са достъпни и да предлагат достатъчно ресурси.

9. Децата и младежите, които имат затруднения с ограмотяването си, да получават подходяща специализирана подкрепа.

10. Възрастните да бъдат подпомагани да развият своята грамотност до степен, която им осигурява пълноценно социално включване.

11. Формиращите политики, специалистите, родителите и общностите да работят заедно за осигуряването на равен достъп до грамотност чрез отстраняване на несъответствията в социалните и образователните равнища.

Авторство: Ренате Валтин (председател), Вив Бърд, Грег Брукс, Бил Брозо, Кристине Клемент, Симоне Емиг, Кристине Гарбе, Маурис де Грийф, Улрике Ханеман, Кис Хаминк, Дейвид Малоус, Фабио Нашимбени, Сари Сулкунен, Джорджо Тамбурлини

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views of its authors only, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained herein.